

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**
*Μουσική κουλτούρα και επικοινωνία
Ανθρωπολογικές και επικοινωνιακές
προσεγγίσεις της μουσικής*

1η Επιστημονική Ημερίδα

Σάββατο 28 Μαΐου 2011
Αμφιθέατρο «Ι. Δρακόπουλος»
Κεντρικό Κτήριο Ε.Κ.Π.Α. (Προπύλαια)

Η 1^η Επιστημονική Ημερίδα του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Μουσική Κουλτούρα και Επικοινωνία: Ανθρωπολογικές και Επικοινωνιακές Προσεγγίσεις της Μουσικής» έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση των διπλωματικών εργασιών των αποφοίτων του.

Οι παρουσιάσεις εστιάζονται σε τρεις βασικές θεματικές ενότητες του ΜΠΣ:

1. Φιλοσοφία της μουσικής – Μουσική, κοινωνία και πολιτική
2. Εθνομουσικολογία – Πολιτισμική ανθρωπολογία
3. Μουσική και νέα μέσα – Μουσική και πολιτιστική διαχείριση και κατανέμονται στις ακόλουθες συνεδρίες:

1. Μουσική και πολιτική
2. Μουσική, φιλοσοφία και οι άλλες τέχνες
3. Η μουσική ως παράσταση, η μουσική ως ηχογράφηση
4. Μουσική βιομηχανία, μουσικές υποκουλτούρες
5. Μουσική και εκπαίδευση
6. Σύγχρονη μουσική δημιουργία

Οι συνεδρίες συντονίζονται από καθηγητές του Διατμηματικού ΜΠΣ και ακολουθεί συζήτηση στο τέλος κάθε συνεδρίας.

Οργανωτική Επιτροπή

Κάβουρας Παύλος, καθηγητής ΤΜΣ
Μανιάτης Γεώργιος, καθηγητής ΕΜΜΕ

Γραμματεία

Κωστελέτου Έλλη, υποψήφια διδάκτορας ΤΜΣ
Πουλάκης Νίκος, υποψήφιος διδάκτορας ΤΜΣ
Φατούρου Κατερίνα, υποψήφια διδάκτορας ΤΜΣ
τηλ.: 210-7277579, email: mcc.conference@gmail.com

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΗΜΕΡΙΔΑΣ**

9:30	10:00	<i>Έναρξη ημερίδας Χαιρετισμοί</i>	
10:00	10:15	1η Συνεδρία Μουσική και πολιτική	Γιώργος Μυζάλης
10:15	10:30		Γιώργος Λαδόπουλος
10:30	10:45		Φωτεινή Παυλή
10:45	11:00	<i>Συζήτηση</i>	
11:00	11:15	2η Συνεδρία Μουσική, φιλοσοφία και οι άλλες τέχνες	Ισαβέλλα Πετράκη
11:15	11:30		Δήμητρα Παπαχρήστου
11:30	11:45		Ιουλία Κωστοπούλου
11:45	12:00	<i>Συζήτηση</i>	
12:00	12:30	<i>Διάλειμμα</i>	
12:30	12:45	3η Συνεδρία Η μουσική ως παράσταση, η μουσική ως ηχογράφηση	Αθανασία Μαράντου
12:45	13:00		Βαρβάρα Σαββίδη
13:00	13:15		Δημήτρης Βαρελόπουλος
13:15	13:30	<i>Συζήτηση</i>	
13:30	14:00	<i>Διάλειμμα</i>	
14:00	14:15	4η Συνεδρία Μουσική βιομηχανία, μουσικές υποκουλτούρες	Ευαγγελία Ντεμίρη
14:15	14:30		Μαρία Βασιλείου
14:30	14:45	<i>Συζήτηση</i>	
14:45	15:00	5η Συνεδρία Μουσική και εκπαίδευση	Αλέξανδρος Καψοκαβάδης
15:00	15:15		Σοφία Σβάρνα
15:15	15:45	<i>Συζήτηση</i>	
15:45	16:00	6η Συνεδρία Σύγχρονη μουσική δημιουργία	Σοφία Σταυροπούλου
16:00	16:15		Γιώργος Πετράς
16:15	16:30	<i>Συζήτηση</i>	
16:30	17:00	<i>Γενική συζήτηση Κλείσιμο ημερίδας</i>	

<p>Το πολιτικό τραγούδι στη μετα-μεταπολιτευτική Ελλάδα. <i>Η περίπτωση του Κώστα Τριπολίτη. Βιογραφικά στοιχεία, μορφολογική και πολιτική ανάλυση, ανάλυση περιεχομένου, συνεντεύξεις βάθους</i></p>
<p><i>Λαός και λαϊκότητα στο ρεμπέτικο τραγούδι και την ελληνική αριστερά</i></p>
<p><i>Η μουσική κουλτούρα της πολιτικής εξορίας. Εθνογραφικές προσεγγίσεις</i></p>
<p><i>Το φαινόμενο της μουσικής μεγαλοφυΐας. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις</i></p>
<p><i>Shoenberg και Kandinsky. Σχέση μουσικής και ζωγραφικής στον μοντερνισμό</i></p>
<p><i>Η μουσική μέσα στη λογοτεχνία. Το παράδειγμα του Μένη Κουμανταρέα</i></p>
<p><i>Από την παράδοση στη σύγχρονη νεωτερικότητα. Σε πλάγιο ήχο. Mode Plagal</i></p>
<p><i>Τα μουσικά φεστιβάλ και το κοινό τους. Το παράδειγμα του 9ου Φεστιβάλ Τζαζ της Τεχνόπολις</i></p>
<p><i>Ήχο-Γραφήματα. Μία εθνογραφική προσέγγιση ενός στούντιο ηχογράφησης στην Αθήνα</i></p>
<p><i>Ο ρόλος της μουσικής βιομηχανίας στη διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής μουσικής τηλεόρασης και των εφαρμογών των νέων μέσων. Οπτικές του θέματος μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του MAD TV</i></p>
<p><i>Η gothic υποκουλτούρα της Αθήνας</i></p>
<p><i>"Όργανο υποστηρικτικό..." Ο ταμπουράς ως εναλλακτική μορφή μουσικής διδασκαλίας. Το παράδειγμα του μουσικού σχολείου</i></p>
<p><i>Μουσικός αυτοσχεδιασμός και διαπολιτισμικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μια εθνομουσικολογική-ανθρωπολογική προσέγγιση</i></p>
<p><i>Η συνθετική και σημειολογική προσέγγιση της φωνής στο Hoerspiel (1950-2000)</i></p>
<p><i>Η πολιτισμική διάσταση της φωνής στη σύγχρονη μουσική δημιουργία</i></p>

1η Συνεδρία

Μουσική και πολιτική

Γιώργος Μυζάλης

Το πολιτικό τραγούδι στη μετα-μεταπολιτευτική Ελλάδα. Η περίπτωση του Κώστα Τριπολίτη. Βιογραφικά στοιχεία, μορφολογική και πολιτική ανάλυση, ανάλυση περιεχομένου, συνεντεύξεις βάθους

Παρουσιάζεται το πολιτικό τραγούδι της μετα-μεταπολιτευτικής Ελλάδας από τις αρχές τις δεκαετίας του 1980 μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 2000 και πιο συγκεκριμένα το 2002, χρονιά κατά την οποία η Ελλάδα εισήλθε στην Ο.Ν.Ε. (Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση) και επίσης χρονιά της τελευταίας μέχρι σήμερα ολοκληρωμένης δισκογραφικής δουλειάς του Κώστα Τριπολίτη. Στόχος της εργασίας είναι να συνδεθούν τα τραγούδια με τα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα που προκάλεσαν τη δημιουργία τους. Η εργασία εστιάζεται κυρίως στη στιχουργική του πολιτικού τραγουδιού και λιγότερο στη μουσική που το «ντύνει». Μολονότι το τραγούδι αποτελείται εξίσου από μουσική και λόγο, ωστόσο η στιχουργία του πολιτικού τραγουδιού κατά τη χρονική περίοδο 1980 - 2002 παρουσιάζει ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον καθώς, όπως υποστηρίζεται στην εργασία, υποσκελίζει τη μουσική δημιουργία.

Γιώργος Λαδόπουλος

Λαός και λαϊκότητα στο ρεμπέτικο τραγούδι και την ελληνική αριστερά

Σκιαγραφείται η σχέση της ελληνικής αριστεράς με το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι, παλαιότερα και σήμερα. Ο συνδετικός κρίκος μεταξύ πολιτικής και τραγουδιού εντοπίζεται και στο αφηρημένο συλλογικό υποκείμενο του λαού. Ο λαός αποτελεί το ιστορικό και κοινωνικό μόρφωμα από το οποίο πηγάζει η λαϊκότητα και η λαϊκή δημιουργία. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την αριστερή ιδεολογία, είναι ο φορέας και το μέσο για την ανατροπή της καπιταλιστικής κοινωνίας στο δρόμο προς το σοσιαλισμό. Το ζήτημα της σχέσης μεταξύ πολιτικής και τραγουδιού εξετάζεται ως προς τη φιλοσοφία τριών τακτικών (σχεδόν για μια δεκαετία) εκπομπών λαϊκού μουσικού ρεπερτορίου του ραδιοσταθμού 902 Αριστερά στα FM.

Φωτεινή Παυλή

Η μουσική κουλτούρα της πολιτικής εξορίας. Εθνογραφικές προσεγγίσεις

Παρουσιάζεται η μουσική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε στους τόπους πολιτικής εξορίας των εμφυλιακών και μετεμφυλιακών χρόνων στην Ελλάδα. Η έρευνα εστιάζεται κυρίως στις γυναίκες πολιτικές εξόριστες που ακολουθούν τη διαδρομή Χίος - Τρίκερι - Μακρόνησος - Τρίκερι. Η πολιτική εξορία ως κατεξοχήν συνθήκη τρόμου, σωματικής και ψυχολογικής βίας που επιβάλλεται από το εθνικό καθεστώς της εποχής στοχεύει στην πολιτισμική χειραγώγηση του εαυτού του εξόριστου, δηλαδή στην άρνηση και τη μετάλλαξή του. Απέναντι σε αυτή την ηγεμονική πρακτική οι εξόριστοι αντιπαραθέτουν μια συλλογικά οργανωμένη καθημερινότητα,

στο πλαίσιο της οποίας η μουσική έχει κυρίαρχο ρόλο. Διερευνάται εθνογραφικά ο κόσμος της εξορίας με σημείο αναφοράς τη μουσική δραστηριότητα των εξόριστων. Η προσωπική επαφή με τις πρώην εξόριστες γυναίκες αναδεικνύει ορισμένες πτυχές της ερμηνείας των γυναικών σε σχέση με τη μουσική κουλτούρα της πολιτικής εξορίας. Η μουσική γίνεται διαφυγή, τρόπος αντίδρασης, συλλογικής συσπείρωσης και αλληλεγγύης, πολιτισμική έκφραση και δημιουργία, αισθητική καλλιέργεια και διδασκαλία, πεδίο ανάδειξης της προσωπικότητας των εξόριστων. Η μουσική ως καθημερινή πρακτική στηρίζει την πολιτική επιλογή της παραμονής στην εξορία. «Αν δεν είχαμε το τραγούδι, δεν θα αντέχαμε ούτε μια μέρα στην εξορία», λέει μία πρώην εξόριστη υπογραμμίζοντας το βασικό συμπέρασμα της έρευνας, ότι δηλαδή η μουσική είναι ένας τρόπος ύπαρξης στην εξορία.

2η Συνεδρία **Μουσική, φιλοσοφία και οι άλλες τέχνες**

Ισαβέλλα Πετράκη

Το φαινόμενο της μουσικής μεγαλοφυΐας. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις

Τι είναι «μουσική μεγαλοφυΐα»; Ποια είναι τα κύρια γνωρίσματα του μουσικού δημιουργού που χαρακτηρίζεται «μεγαλοφυής»; Δύσκολα ερωτήματα ίσως και αναπάντητα. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα ερωτήματα εξακολουθούν να προβληματίζουν την ανθρωπότητα, καθώς κάθε ιστορική εποχή τα επαναθέτει παράγοντας νέες απόψεις και ερμηνείες για την αντιμετώπισή τους. Η ιδέα της μεγαλοφυΐας κορυφώθηκε ως καλλιτεχνική έννοια στο Ρομαντισμό. Έως εκείνη την εποχή η πορεία της εδραίωσης της «μεγαλοφυΐας» ήταν ανοδική, παρά τις όποιες ιστορικές διαφοροποιήσεις. Η έννοια αμφισβητείται για πρώτη φορά στον εικοστό αιώνα από την καλλιτεχνική πρωτοπορία και κυρίως από το κίνημα του Μοντερνισμού. Σκοπός της εισήγησής μου είναι η ανάδειξη της ρομαντικής μεγαλοφυΐας με σημείο αναφοράς ένα μουσικό ορόσημο: τον Ludwig van Beethoven. Ο Beethoven και η ρομαντική Γερμανία συνέβαλαν καθοριστικά στην αντίληψη που επικράτησε για τη μουσική μεγαλοφυΐα. Πώς συγκροτήθηκε η έννοια της μεγαλοφυΐας ιστορικά και πώς απέκτησε τα κυρίαρχα νοήματά της στο Ρομαντισμό; Ειδικότερα, ποιοι είναι οι δομικοί μετασχηματισμοί που πραγματοποιήθηκαν στη Γερμανία από τα μισά του δέκατου όγδοου αιώνα έως και τις αρχές του δέκατου ένατου; Μετασχηματισμοί, οι οποίοι συνέβαλαν ώστε να διαμορφωθεί –στο πλαίσιο του γερμανικού ρομαντισμού– η κυρίαρχη ευρωπαϊκή αντίληψη για την ιδέα της μεγαλοφυΐας. Τα ερωτήματα αυτά διερευνώνται σε δύο διακριτούς αλλά αλληλένδετους άξονες, τον κοινωνικό και τον πολιτικό. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η ιδέα της μουσικής μεγαλοφυΐας είναι καταρχήν ένα κοινωνικό-ιστορικό φαινόμενο. Η πνευματική διάσταση του μεγαλοφυούς –για την οποία τόσο εμφαντικά μίλησε ο Ρομαντισμός– θεωρώ ότι δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί ατομικά, δηλαδή εκτός κοινωνικής πραγματικότητας, καθώς το πνευματικό στοιχείο ενσωματώνει και εκφράζει μια πλειάδα από ηγεμονικές αντιλήψεις και πρακτικές ηθικού, πολιτικού και αισθητικού χαρακτήρα.

Δήμητρα Παπαχρήστου

Schoenberg και Kandinsky. Σχέση μουσικής και ζωγραφικής στον μοντερνισμό

Η εργασία αφορά στην πειραματική μουσική και, ειδικότερα, στον συνθέτη Arnold Schoenberg, ο οποίος, αν και δεν ανήκει στον χώρο αυτό όπως διαμορφώνεται σήμερα, πειραματίστηκε με την τονικότητα όσο κανένας άλλος. Δεν ήταν, όμως, ο μοναδικός στην εποχή του. Από τα χρόνια του Wagner το καθολικό έργο τέχνης είχε αρχίσει να αποτελεί θέμα συζήτησης και αφορμή για τη γένεση νέων καλλιτεχνικών ρευμάτων. Πολλοί καλλιτέχνες, όχι μόνο μουσικοί, πειραματίζονταν με τα σημειωτικά εργαλεία της τέχνης τους, όπως με τους φθόγγους, τα ηχοχρώματα, την αρμονία, την τεχνολογία των οργάνων, τα σχέδια, τα χρώματα, τη θεματολογία της ζωγραφικής, το συντακτικό, την επιλογή των λέξεων και τη θεματολογία της ποίησης. Έτσι προέκυψαν δημιουργικές σχέσεις ανάμεσα σε διάφορους καλλιτέχνες, όπως ζωγράφους και ποιητές, μουσικούς και ζωγράφους. Πολλά μουσικά έργα είχαν ως βάση έμπνευσης ποιήματα και πολλοί ζωγραφικοί πίνακες εικόνιζαν μουσικά σύμβολα. Την ίδια εποχή εμφανίστηκαν ζωγραφικές παρτιτούρες μουσικών έργων. Ένα από τα πιο διάσημα ζεύγη καλλιτεχνών είναι οι Schoenberg και Kandinsky. Ο Schoenberg πειραματίστηκε και με τις δύο τέχνες, αφήνοντας πίσω του μεγάλο αριθμό έργων. Επινόησε τον δωδεκαφθογγισμό, καταλύοντας την παραδοσιακή αρμονία. Η μακρόχρονη επιστολογραφία μεταξύ του Schoenberg και του ζωγράφου Wassily Kandinsky απαντά σε πολλά ερωτήματα για τη σχέση μουσικής και ζωγραφικής στον μοντερνισμό. Εκτός από τις επιστολές, βασικές πηγές της εργασίας είναι το καλλιτεχνικό έργο και τα γραπτά κείμενα των Schoenberg και Kandinsky.

Ιουλία Κωστοπούλου

Η μουσική μέσα στη λογοτεχνία. Το παράδειγμα του Μένη Κουμανταρέα

Η συνάντηση της μουσικής με τη λογοτεχνία είναι ποικιλότητα. Μια τέτοια συνάντηση είναι και μουσική παρουσία στις λογοτεχνικές σελίδες. Στην εργασία ανιχνεύονται τα μουσικά είδη και ο τρόπος παρουσιάσής τους από Έλληνες και ξένους πεζογράφους. Ποιες αιτίες οδηγούν τους συγγραφείς να περικλείουν μουσικές αναφορές στα κείμενά τους και τι συμβολίζουν οι αναφορές αυτές για τον συγγραφέα; Η εργασία στοχεύει στην ερμηνεία των λογοτεχνικών μουσικών αναφορών ως προς τον συμβολισμό τους και τις ευρύτερες κοινωνικές, πολιτικές και καλλιτεχνικές προεκτάσεις τους. Η μουσική παρουσία σε ένα λογοτεχνικό κείμενο επηρεάζει και διαμορφώνει, σε ορισμένες περιπτώσεις, το ύφος γραφής του πεζογράφου, όταν ο αφηγηματικός ρυθμός της λογοτεχνικής γλώσσας συναντά τον αφηγηματικό ρυθμό της μουσικής ως λογοτεχνικής αναφοράς. Ως παράδειγμα εξετάζεται το συγγραφικό έργο του Μένη Κουμανταρέα, το οποίο έχει ποικίλες μουσικές αναφορές. Στο έργο του Κουμανταρέα το «μουσικό» στοιχείο δεν έχει «διακοσμητικό» αλλά απολύτως οργανικό ρόλο στην αφήγηση.

3η Συνεδρία

Η μουσική ως παράσταση, η μουσική ως ηχογράφηση

Αθανασία Μαράντου

Από την παράδοση στη σύγχρονη νεωτερικότητα. Σε πλάγιο ήχο. Mode Plagal

Εξετάζεται η σχέση μεταξύ παράδοσης και νεωτερικότητας στην έθνικ μουσική σκηνή της Αθήνας. Η έρευνα έχει ως σημείο αναφοράς τους Mode Plagal, ένα σύγχρονο ελληνικό μουσικό συγκρότημα, και αφορά στο ευρύτερο δίκτυο παραγωγής και πρόσληψης του «ήχου» τους. Ο «ήχος» των Mode Plagal χαρακτηρίζει ένα σύγχρονο, αστικό και υβριδικό είδος μουσικής με νεο-παραδοσιακά στοιχεία. Η μουσική των Mode Plagal συνδυάζει την ελληνική παραδοσιακή μουσική με στοιχεία ποικίλης μουσικής προέλευσης όπως βυζαντινά, βαλκανικά, αφρικάνικα, τζαζ, ροκ. Εξετάζονται οι μουσικές και πολιτισμικές μίξεις σε σχέση με συγκεκριμένους μουσικούς, περιβάλλοντα, κοινότητες και το παγκόσμιο «χωριό». Η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ παράδοσης και νεωτερικότητας έχει δύο διαστάσεις: α) μια σύγχρονη ιδεολογική και β) μια βιωματική καλλιτεχνική. Διακρίνονται, ειδικότερα, οι καλλιτεχνικές και ιδεολογικές όψεις της διαφορετικότητας των μουσικών μίξεων σε σχέση με το «θολό» σύγχρονο περιεχόμενο της παγκοσμιοποίησης. Η διαφορετικότητα αφορά στον τρόπο πρόσληψης του ήχου από ανάμοια μουσικά ακροατήρια σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Κατά τις μουσικές συνενώσεις, η αναζήτηση «αυθεντικών» στοιχείων μουσικής αποτελεί για πολλούς ένα καίριο ζήτημα με διακριτές τις κριτικές «φωνές». Η εργασία στηρίζεται σε επιτόπια έρευνα με έμφαση στη «συναυλία».

Βαρβάρα Σαββίδη

Τα μουσικά φεστιβάλ και το κοινό τους. Το παράδειγμα του 9ου Φεστιβάλ Τζαζ της Τεχνόπολις

Ποιες είναι οι κινητήριες δυνάμεις που ωθούν τους ανθρώπους στην παρακολούθηση εκδηλώσεων όπως τα φεστιβάλ; Πώς αντιλαμβάνεται ο κόσμος όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων αυτών; Τα παραπάνω ερωτήματα εξετάζονται με σημείο αναφοράς το κοινό των μουσικών φεστιβάλ. Παρουσιάζεται το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο των επιστημονικών προσεγγίσεων που εστιάζονται στις έννοιες «φεστιβάλ» και «κοινό». Η εργασία ακολουθεί την ερμηνευτική παράδοση της κοινωνικής ανθρωπολογίας και στηρίζεται σε επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του 9ου Φεστιβάλ Τζαζ της Τεχνόπολις του Δήμου Αθηναίων (Μάιος 2009). Εξετάζονται τα κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους σε συγκεκριμένες ενέργειες και συμπεριφορές στα φεστιβάλ και αναλύονται οι ερμηνείες τις οποίες κατασκευάζουν οι ίδιοι όταν μιλούν για τις εκδηλώσεις αυτές.

Δημήτρης Βαρελόπουλος

Ήχο-Γραφήματα. Μία εθνογραφική προσέγγιση ενός στούντιο ηχογράφησης στην Αθήνα

Ο ήχος είναι το σημαντικότερο δομικό στοιχείο της μουσικής, παράλληλα όμως συνιστά κι ένα ευρύτερο συστατικό της κοινωνικής ζωής. Σε κάθε γνωστή κοινωνία, ανεξαρτήτως μορφής και συνθετότητας, το φαινόμενο του ήχου είναι θεμελιώδες μέσο στην προσπάθεια για κατανόηση και ερμηνεία του ευρύτερου πολιτισμικού μορφώματος που χαρακτηρίζει την ιστορική πραγματικότητα της κοινωνίας με την οποία συναρτάται το εν λόγω φαινόμενο του ήχου. Στις μέρες μας, η καθιέρωση νέων τεχνολογικών εφαρμογών γύρω από τον ήχο θεμελίωσε –στο πλαίσιο της γενικότερης ανάπτυξης της τεχνο-κουλτούρας– μία σύγχρονη αστική ηχο-κουλτούρα όπου ο ήχος παράγεται και αναπαράγεται μηχανικά. Το ηχογράφημα, το υλικό που παράγεται από τη μηχανική καταγραφή και αναπαραγωγή του ήχου, αποτελεί το σημαντικότερο ίσως στοιχείο της σύγχρονης μουσικής πραγματικότητας. Η μουσική, με όρους πια πολιτικής οικονομίας, χαρακτηρίζεται ως προϊόν, ενώ η διαχείριση του μουσικού υλικού διέπεται εμφανώς από τους κανόνες της αγοράς και της ζήτησης. Η παρούσα εργασία επιθυμεί να αναδείξει εθνογραφικά το νευραλγικό, για τη σύγχρονη μουσική παραγωγή, χώρο του στούντιο ηχογράφησης. Με τη συμμετοχική παρατήρηση ως θεμελιώδες μεθοδολογικό εργαλείο, εξετάζεται ο χώρος του στούντιο ηχογράφησης ως μία μικρο-κοινωνία με δικούς της, ανεξάρτητους κανόνες, συγκρούσεις και συμβιβασμούς που επηρεάζουν σημαντικά το σύγχρονο τρόπο πρόσληψης του μουσικού υλικού.

4η Συνεδρία

Μουσική βιομηχανία, μουσικές υποκουλτούρες

Ευαγγελία Ντεμίρη

Ο ρόλος της μουσικής βιομηχανίας στη διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής μουσικής τηλεόρασης και των εφαρμογών των νέων μέσων. Οπτικές του θέματος μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του MAD TV

Η έρευνα εστιάζεται στη μουσική διάσταση της τηλεόρασης και των εφαρμογών των νέων μέσων που αυτή περιλαμβάνει. Πρωταρχικός στόχος είναι η ανάδειξη της προβολής, διανομής, προώθησης και αναπαραγωγής της μουσικής από τα παραπάνω μέσα επικοινωνίας στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Ως περίπτωση μελέτης επιλέχθηκε ο ελληνικός μουσικός τηλεοπτικός σταθμός MAD TV. Σε σχέση με τον συγκεκριμένο σταθμό εξετάστηκαν τα εξής ζητήματα: α) Πώς επηρεάζει η μουσική βιομηχανία τα είδη της μουσικής που προβάλλονται στους τηλεοπτικούς δέκτες; β) Τι σημαίνει «ελληνική μουσική τηλεόραση» σήμερα και ποιος είναι ο ρόλος του κυρίαρχου μουσικού καναλιού MAD TV στη διαμόρφωση της ταυτότητας αυτής; γ) Ποια είναι η σπουδαιότητα και ποια η επιρροή των εφαρμογών των νέων μέσων στον τρόπο με τον οποίο προβάλλεται η μουσική σήμερα;

Μαρία Βασιλείου

Η gothic υποκοულτούρα της Αθήνας

Ελκυστική, δυναμική και εξελισσόμενη, η gothic υποκοουλτούρα πρωτοεμφανίστηκε στην Μεγάλη Βρετανία ως ο απόηχος του punk κινήματος κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Έγινε ιδιαίτερα δημοφιλής σε όλη την Ευρώπη, την Αμερική και την Ιαπωνία και πλέον έχει βρει τη θέση της στην Ελλάδα, όπου και αναπτύσσεται αδιάλειπτα εδώ και εικοσιπέντε χρόνια. Πρόκειται για μια παγκοσμιοποιημένη υποκοουλτούρα νεολαίας με βασικούς άξονες τη μουσική, το μαύρο χρώμα και ένα κοινό πολιτιστικό πλαίσιο που εκτείνεται από το angst της βικτοριανής εποχής έως τον ενδυματολογικό κώδικα και από τον μετα-αποκαλυπτικό φουτουρισμό έως το clubbing. Το gothic απαιτεί την αφοσίωση, την εμπλοκή, την κοινωνικοποίηση και τον αυτοσχεδιασμό των μετεχόντων, οι οποίοι δημιουργούν τα δικά τους δίκτυα, διακινώντας, διατηρώντας και μετασχηματίζοντας το gothic περιεχόμενο είτε μέσω παραδοσιακών μοντέλων είτε κάνοντας χρήση της νέας τεχνολογίας. Η «ταυτότητα» και η «αυθεντικότητα» αναδεικνύονται σε έννοιες εξέχουσας σημασίας, τόσο εντός των κύκλων των μετεχόντων όσο και σε σχέση με τη mainstream μαζική κουλτούρα, με την οποία έχει δημιουργηθεί μια σχέση αποδοχής / απόρριψης, καθώς η τελευταία αφενός επιστρατεύει μηχανισμούς «ηθικού πανικού», αφετέρου προβάλλει στο gothic μια γοητευτική «ετερότητα» προς διερεύνηση.

5η Συνεδρία

Μουσική και εκπαίδευση

Αλέξανδρος Καψοκαβάδης

«Όργανο υποστηρικτικό...» Ο ταμπουράς ως εναλλακτική μορφή μουσικής διδασκαλίας. Το παράδειγμα του μουσικού σχολείου

Η εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της διδασκαλίας της «παραδοσιακής» μουσικής στην επίσημη σχολική εκπαίδευση. Η έρευνα εστιάζεται στο μάθημα του ταμπουρά ως ξεχωριστή μορφή μουσικής διδασκαλίας σε ένα συγκεκριμένο μουσικό σχολείο, το Πειραματικό Γυμνάσιο Παλλήνης. Ο ταμπουράς δεν αντιμετωπίζεται ως ένα αντικείμενο για διδασκαλία αλλά ως το υποκείμενο μιας μουσικής διδασκαλίας. Πώς επιλέχθηκε ένα εξαφανισμένο ιστορικό όργανο, ο ταμπουράς, ως μέσο αναφοράς για τη διδασκαλία της ελληνικής μουσικής παράδοσης; Πώς συντελείται η μετάβαση από το ιστορικό παραδοσιακό μόρφωμα της προφορικής διδασκαλίας στη συστηματική εκμάθηση ενός παραδοσιακού οργάνου σύμφωνα με το δυτικό πρότυπο της ωδειακής εκπαίδευσης; Μια ακόμη σημαντική παράμετρος της έρευνας είναι η έμφαση στην αγάπη και τον θαυμασμό για τα μουσικά όργανα ως αυθύπαρκτες καλλιτεχνικές οντότητες που έχουν οι διδάσκοντες και οι μαθητές. Η παράμετρος αυτή αναδεικνύεται σε κινητήριο δύναμη για τη μελέτη της μουσικής, της μουσικής ερμηνείας και της σύνθεσης και αποτελεί βασικό στοιχείο ανάπτυξης της μουσικής εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σοφία Σβάρνα

*Μουσικός αυτοσχεδιασμός και διαπολιτισμικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
Μια εθνομουσικολογική-ανθρωπολογική προσέγγιση*

Ποια είναι, ή μπορεί να είναι, η σχέση της εθνομουσικολογίας με την εκπαίδευση; Είναι δυνατόν –και, αν ναι, με ποιον τρόπο– να χρησιμοποιηθεί ένα νέο θεωρητικό πλαίσιο με έμφαση στο υποκείμενο της διδασκαλίας και της μάθησης της μουσικής; Υποστηρίζεται ότι η σχέση ανάμεσα στην εθνομουσικολογία και τη μουσική εκπαίδευση είναι αμφίδρομη. Πρόκειται για μια σχέση αλληλεπίδρασης που χτίζεται πάνω σε τρεις άξονες: α) πώς αντιλαμβάνονται τη «μουσική» οι μουσικοί, β) τι κάνουν οι μουσικοί όταν λένε πως κάνουν «μουσική» και γ) πώς μιλούν για αυτό που κάνουν. Τα θεωρητικά αυτά ερωτήματα εξετάζονται σε μια εθνογραφική έρευνα στις τάξεις μουσικής ενός διαπολιτισμικού σχολείου της Αθήνας (σχολικό έτος 2009-2010). Η έρευνα εστιάζεται στον μουσικό αυτοσχεδιασμό μέσα στην τάξη, αναδεικνύει ζητήματα μουσικής και κουλτούρας, μουσικής και διαπολιτισμικότητας, και διαχειρίζεται τη μουσική ως μία δημιουργική διαδικασία η οποία διαμορφώνεται ταυτόχρονα από όλους τους συμμετέχοντες, διδάσκοντες και μαθητές.

6η Συνεδρία

Σύγχρονη μουσική δημιουργία

Σοφία Σταυροπούλου

Η συνθετική και σημειολογική προσέγγιση της φωνής στο Hoerspiel (1950-2000)

Εξετάζεται η ραδιοφωνική τέχνη (radio-art) γενικά και ειδικότερα το Hoerspiel, ένα είδος ραδιοφωνικής τέχνης που ευδοκίμησε στην Γερμανία κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1960. Η σχέση ανάμεσα στο ραδιόφωνο και την τέχνη είναι πολύ παλιά και ξεκινά από την εποχή του φωνόγραφου και του γραμμοφώνου, μόνο που το ραδιόφωνο δημιουργεί την δική του πολιτισμική αισθητική μετά το 1920. Έτσι από απλό μέσο ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, το ραδιόφωνο –από το 1945 και έπειτα– αναδεικνύει μία νέα μορφή τέχνης: τη ραδιοφωνική τέχνη. Στην εργασία, περιγράφεται η ιστορική εξέλιξη του Hoerspiel από το 1950 ως το 2000, γίνεται καταγραφή της συνθετικής δομής του και αναζητείται ο ρόλος της νέας ηλεκτρονικής μουσικής τεχνολογίας στη διαμόρφωση του είδους και στην αισθητική του. Γίνεται ανάλυση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιείται η φωνή στη ραδιοφωνική τέχνη και εξετάζεται η σημειολογία της. Αναζητούνται οι διαφορετικές όψεις της φωνής στο Hoerspiel και αναλύονται ηχητικά δείγματα συγκεκριμένων έργων από τέσσερις διαφορετικές εποχές, με κριτήριο ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φωνής όπως χροιά, ρυθμός του λόγου, φύλο.

Γιώργος Πετράς

Η πολιτισμική διάσταση της φωνής στη σύγχρονη μουσική δημιουργία

Με αντικείμενο τη «φωνή στη σύγχρονη μουσική δημιουργία» διερευνώνται επιστημονικές προσεγγίσεις και πολιτισμικές πρακτικές. Ειδικότερα, εξετάζεται η σχέση της φωνής με τη γλώσσα και την άρθρωση του λόγου με την προοπτική του εντοπισμού ορισμένων πολιτισμικών συσχετισμών. Τα θέματα αυτά έχουν απασχολήσει τη μουσική επιστήμη και τέχνη. Οι εξελίξεις στη ίδια τη γλώσσα φαίνεται να επιδρούν ως πολιτισμικοί παράγοντες στις εξελίξεις της φωνητικής μουσικής. Καθώς η σχέση αυτή μεταβάλλεται μέσα στον χρόνο, μελετάται η ιστορική διαμόρφωση της φωνητικής μουσικής στη μουσική του εικοστού αιώνα. Μέσω της σημειολογίας και της γλωσσολογίας αναζητούνται τα κοινά χαρακτηριστικά της μουσικής με τη γλώσσα. Διαπιστώνεται η συγκρότηση μιας Νέας Μορφολογίας μέσω της φωνητικής υπόστασης και αναλογίας του ήχου ως νέας συνθετικής πρακτικής που έχει όμως τις ρίζες της σε αρχέγονες διαδικασίες. Αναζητούνται τα πολιτισμικά μοντέλα που επηρέασαν τη φωνητική μουσική του εικοστού αιώνα και αναδεικνύεται η συγκεκριμένη μουσική ως σύγχρονο πολιτισμικό φαινόμενο μέσα από τη διαδικασία της σύνθεσης. Τέλος εξετάζονται οι αλλαγές στον τομέα της τεχνολογίας και πώς αυτές επηρέασαν την εξέλιξη της φωνητικής μουσικής.

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Μουσική κουλτούρα και επικοινωνία Ανθρωπολογικές και επικοινωνιακές προσεγγίσεις της μουσικής

Σκοπός του προγράμματος είναι η διεπιστημονική, ανθρωπολογική και επικοινωνιακή προσέγγιση της μουσικής. Η μουσική εξετάζεται ως σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο συμπυκνώνει ποικίλες σχέσεις. Τόσο ως σύνολο καλλιτεχνικών έργων αλλά, κυρίως, ως τελεστική διαδικασία, η μουσική εντάσσεται σε μορφές πολιτισμού και υπό αυτή την έννοια αποτελεί αντικείμενο της πολιτισμικής ανθρωπολογίας και εν γένει των πολιτισμικών σπουδών. Αναπτύσσεται σε κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο και αποτελεί πεδίο επικοινωνιακών σχέσεων. Απαιτεί επομένως συστηματική διεπιστημονική προσέγγιση, κυρίως στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Επηρεάζεται αποφασιστικά από την επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και ως προς τους τρόπους διάδοσής της. Στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, εξετάζεται επίσης η σχέση του μουσικού φαινομένου με την παραγωγή και την κατανάλωση, η λειτουργία του εντός συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου και η ένταξή του σε μορφές οργάνωσης που καθορίζουν τη διαχείρισή του. Οι ποικίλες συναντήσεις της μουσικής με την επιστήμη, τις άλλες τέχνες, την τεχνολογία και τον πολιτισμό εν γένει αποτελούν αντικείμενο μεθοδολογικού και επιστημολογικού αναστοχασμού.

Συγκεκριμένα το πρόγραμμα στοχεύει:

(α) στην έρευνα του αντικειμένου και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των σπουδαστών σχετικά με τη διαχείριση της μουσικής ως ανθρωπολογικού και επικοινωνιακού φαινομένου, όπως εμφανίζεται από το περιεχόμενο των γνωστικών περιοχών που απαρτίζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών,

(β) στην προπαρασκευή στελεχών υψηλού επιπέδου για απασχόληση σε φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ή/και σε θέσεις διεθνούς εκπροσώπησης της χώρας και

(γ) στην προπαρασκευή για ανώτερες μεταπτυχιακές σπουδές διδακτορικού επιπέδου ή/και για ερευνητικές δραστηριότητες στα γνωστικά πεδία του Διατμηματικού Π.Μ.Σ. σε ιδρύματα υψηλών απαιτήσεων του εσωτερικού ή του εξωτερικού.

Πρόεδρος Διατμηματικής Επιτροπής ΜΠΣ

Κάβουρας Παύλος, καθηγητής ΤΜΣ

Διδάσκοντες ΜΠΣ

Γεωργάκη Αναστασία, επίκουρη καθήτρια ΤΜΣ
Κάβουρας Παύλος, καθηγητής ΤΜΣ
Λαλιώτη Βασιλική, λέκτορας ΤΜΣ
Λιάβας Λάμπρος, καθηγητής ΤΜΣ
Λουτζάκη Ειρήνη, επίκουρη καθηγήτρια ΤΜΣ
Μανιάτης Γεώργιος, καθηγητής ΕΜΜΕ
Μεταξάς Γιάννης, καθηγητής Νομικής Σχολής Αθηνών
Παπαπαύλου Μαρία, επίκουρη καθήτρια ΤΜΣ
Ρήγου Μυρτώ, καθηγήτρια ΕΜΜΕ
Ρωμανού Αικατερίνη, αναπληρώτρια καθηγήτρια ΤΜΣ
Τσεβάς Θάνος, λέκτορας ΕΜΜΕ
Τσέτσος Μάρκος, αναπληρωτής καθηγητής ΤΜΣ
Χαρίτος Δημήτρης, επίκουρος καθηγητής ΕΜΜΕ
Χασιούλας Αναστάσιος, επίκουρος καθηγητής ΤΜΣ
Χρηστάκης Νικόλαος, αναπληρωτής καθηγητής ΕΜΜΕ

Γραμματεία ΜΠΣ

Γραμματεία Τμήματος Μουσικών Σπουδών
Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου, 3ος όροφος
www.music.uoa.gr
Πληροφορίες: Μίνα Γιαννοπούλου
τηλ: 210-7277575, email: minagi@music.uoa.gr
Γραμματέας: Τάνια Σπυράκη
τηλ: 210-7277541, 210-7277302, fax: 210-7277575

Γραμματεία Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
Σταδίου 5, 7ος όροφος, Αθήνα
www.media.uoa.gr
Πληροφορίες: Σία Μηλίγκου
τηλ: 210-3689406, email: smili@media.uoa.gr
Γραμματέας: Μαριάνθη Παπαδημητρίου-Γκολφομήτσου
τηλ: 210-3689408, 210-3689384, 210-3689385, fax: 210-3220820

www.music.uoa.gr
www.media.uoa.gr

